

УРОК: 9

ДАТА: 27. 01.2023

ГРУПА: 35

Тема: «Образ українського інтелігента Степана Радченка в романі «Місто». Морально-етичні колізії твору. Жіночі образи в ньому».

Мета: навчальна: познайомитись зі сторінками твору; дати характеристику головному герою; охарактеризувати маргінальний образ українського інтелігента, його світогляду й психологічну еволюцію; пояснити роль жіночих образів у творі формувати вміння учнів працювати над твором, систематизувати, узагальнювати; висловлювати власну думку про способи самоствердження людини; розвивальна: розвивати в учнів вміння зіставляти, аналізувати й синтезувати вивчене; продовжувати формувати комунікативні навички, навички роботи в групі, вміння давати самостійну оцінку художнім творам як явищам мистецтва слова, обстоювати власну думку; сприяти усвідомленню значення спільних зусиль, роботі в команді; виховна: виховувати високі почуття, відповідальність, самодисципліну.

Теорія літератури

Екзистенціалізм — філософський напрям, який сформувався у французькій філософії та літературі в першій половині ХХ ст. Його основоположником є датський філософ Серена К'єркегор (кінець ХVІІІ ст.), який уважав, що наука недостатньо звертає увагу на конкретну людину, її переживання та страждання, емоції та думки.

Визначальні риси екзистенціалізму:

- абсурдність буття, відчай, страх смерті;
- особистість має протидіяти державі, суспільству “ворожому” середовищу;
- вища цінність у свободі особистості;
- існування людини тлумачиться як драма свободи;
- в художніх творах розповідь ведеться від першої особи.

В українській літературі екзистенціалізм проявився у творчості: В. Підмогильного, І. Багряного, В. Барки, В. Шевчука, в поезії представників «ню-йоркської групи», в ліриці В.Стуса.

Основним *положенням* екзистенціалізму є постулат: екзистенція (існування) передре есенції (сутності). У художніх творах екзистенціалісти прагнуть збагнути справжні причини трагічної невлаштованості людського життя. Представники екзистенціалізму називали кілька шляхів порятунку від абсурду: СМЕРТЬ (САМОГУБСТВО), БУНТ (БОРОТЬБА), ТВОРЧІСТЬ

Головний герой роману «Місто» *Степан Радченко* виходець із села, його справедливо можна назвати герой - маргінал.

- *Що таке маргінал?*

У сучасній літературі це тип людини, що опинилася на межі села й міста, ніби провисла між своїм природним середовищем, яке не в змозі відкинути, і новою, не в усьому зрозуміло культурою міського життя. Спочатку герой ненавидить місто, бо боїться його. Автор використовує метафори «ненажерне місто», «лещата міста», «темна безодня міста». Він, Степан, відчуває себе

«жалюгідним селюком серед галасливого міста», «одним з безліч непомітних тілець серед каменю й розпорядку».

- *А що таке урбаністика?*

Аналіз роману

Жанр: урбаністичний роман

Проблемне питання: «Степан Радченко – завойовник міста чи його жертва?»

Степан Радченко Завойовник Жертва

- Досягає матеріального добробуту (квартира, гроші, одяг)...

- Отримує гарну посаду

- Стає відомим письменником...

- Навчився гарних манер, вміє «подати» себе у товаристві ... та не має поруч коханої жінки, близької людини, кому можна вилити душу ... та не має справжніх друзів. ... за рахунок одного оповідання, а повість про людей так і не написана. ... але це лише маска, під якою все прораховується наперед.

Висновок. «Воно покійно лежало внизу...». Цей останній авторський штрих про місто сприймається неоднозначно. Так, у цей момент він відчуває себе щасливим, переможцем. Адже щойно Степан познайомився із красивою жінкою Ритою, яка відповіла йому взаємністю. Але Рита – це маска, фальш, як і все, що оточує Степана Радченка. Перемога Степана над містом лише короточасна.

Сучасний літературознавець Раїса Мовчан вважає, що «загальна еволюція героя є шляхом в нікуди».

Компаративістський аналіз рис характеру героя

Степан Радченко – неоднозначний герой. Він є ані позитивний, ані негативний. Читач не знайде в романі оцінки вчинків головного героя іншими персонажами, бо всі події переломлюються через свідомість Радченка. Сам автор ніде не схвалює і не осуджує свого героя. Така манера оповіді зближує В. Підмогильного з творами Гі де Мопассана та Оноре де Бальзака.

Створення схеми «цілісної» людини

- *Схарактеризуйте маргінальний образ українського інтелігента — головного героя роману В. Підмогильного «Місто».*

Біологічне Духовне Соціальне

приятельські стосунки, закоханість у Надійку, Зоську, потім брутальна поведінка;

елементарне задоволення матеріальних потреб, потім прагнення до комфорту;

здоровий спосіб життя як засіб самозбереження;

інстинкт завойовника (жінок, міста)

Мрія принести на село «нове життя»; чітко поставлена мета й прямування до неї;

прагнення слави, визнання; наполегливість, працелюбність, прагнення до знань;

емоційність, схильність до філософських роздумів, самоаналізу

Висока громадянська активність у молодості;

Ділові якості, що дозволили зробити кар'єру;

Вибір пріоритетів

Висновок. На початку твору Степан – один з багатьох сільських парубків, які прибувають до Києва. У нього переважає біологічне: відчуженість до

незрозумілого міста, стосунки з жінками є шаблями задоволення егоїстичного «я». проте письменник вивів людину, в якій постійно борються комплекси добра і зла, який цікавиться людьми, що дає поштовх до розвитку особистості. Поступово інтелектуальне начало здобуває перемогу. Степан розвивається як людина і як письменник. У першому його оповіданні «Бритва» показано шлях бритви від одного господаря до іншого (людина відсутня в оповіданні). А в кінці твору Радченко сідає писати повість про людей. Таким чином, замальовується еволюція героя.

«Ланцюжок» світоглядної та психологічної еволюції характеру головного героя.

СВІТОГЛЯД

На початку твору. Він — «нова сила, покликана із сіл до творчої праці. Він, як йому здається, один із тих, що повинні стати на зміну гнилизні минулого й сміливо будувати майбутнє», вважає, що «не ненавидіти треба місто, а здобути. Таких, як він, тисячі приходять до міста, туляться десь по льохах, хлівах та бурсах, голодують, але працюють і вчаться, непомітно підточують його гнилі підвалини, щоб покласти нові й непохитні. Тисячі Левків, Степанів і Василів облягають ці непманські оселі, стискають їх і завалять. В місто вливається свіжа кров села, що змінить його вигляд і істоту. І він — один з цієї зміни, що їй від долі призначено перемогти». Далі. На молодіжній вечірці Степан спостерігає за «собі подібними» і в його душі піднімається хвиля протесту: «Невже і він такий? Невже вічна доля села бути тупим, обмеженим рабом, що продається за посади й харчі, втрачаючи не тільки мету, а й людську гідність?» Разом із тим «він заздрив їм, і не ховав від себе цього, бо теж хотів висунутись і бути обраним. Сміх і оплески, що були нагородою тим щасливцям, мало його не ображали, і кожен новий з них, з'являючись коло кафедри, ставив йому боляче питання, чому це не він, бо він хотів бути кожним із них, однаково — прозаїком чи поетом». У кінці. «Що більше Степан свою кімнату встатковував, то чужішою вона йому була»; «вечори обнімали його лячним неспокоєм, почуття страшної самотності гнітило його. І він терпів божевільний біль людини, що втратила особисте...»

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН

Тверда впевненість —> переконання у власній правоті —> сумніви —> заздрість —> неспокій —> розгубленість —> відчуття самотності —> «осаяння», відчуття переможця.

Характеристика жіночих образів

Я – Надійка. Покохала тебе з першого погляду, коли разом їхали з села шукати щастя у місті. Вірила, що і ти, Степане, любиш мене. Так і було при перших наших зустрічах. Та згодом ти брутально повівся зі мною, не бачив мого болю, моїх сліз. Я зрозуміла, що стала тобі не потрібною.

Я – Тамара Василівна, твоя «мусінька», Степане. Життя моє, як ти знаєш, було сповнене болем, слізом, тривогою. Тільки ти вніс у нього другу молодість. Заради нашої любові я знехтувала сім'єю. З тобою була щаслива, обдарувала тебе не лише коханням, але й сімейним затишком. Думала, що так буде завжди. Та коли ти знайшов кращу квартиру, то покинув свою «мусіньку». Я зрозуміла, що ти використав мене.

Я – Зоська Голубовська. Коли побачила тебе, то відчула, що ти єдиний, неповторний, божественний. Спочатку намагалась вдавати з себе примхливе

дівчисько, кокетку, та все більше закохувалась у тебе. Ти не повіриш, Степане, якою я була щасливою, коли почула, що ми одружимося, які надії плекала на наше сімейне життя! Та ти жорстоко і підло зрадив мене, відштовхнув. І серце моє не витримало цього болю. ..

Я – Маргарита, Рита, успішна актриса. Тебе привабив у мені яскравий вишуканий одяг, манери. Я загадкова, неповторна й інколи навіть зверхня. Я – маска. Спробуй відкрити мене. Чи зможеш?

- Чи правда те, що говорять про себе герої?

- Чи можна вважати героїнь аспектом характеристики головного героя?

Степан не знає справжнього почуття любові, кожному з жінок використовує для свого сходження на вершину слави, достатку. Разом із тим, він хапається за кожному нову жінку, як за свій порятунок від самотності, дисгармонії, душевної роздвоєності.

Аналіз епіграфів твору:

«Шість прикмет має людина: трьома подібна вона на тварину, а трьома на янгола...» *Талмуд*

«Як можна бути вільним, Евкріте, коли маєш тіло?» *А. Франс «Таїс»*

Запитання:

- Чому саме ці вислови використав автор як епіграфи?

- Що тваринне, а що янгольське має Степан Радченко?

- Як тілесне начало керує вчинками героя?

- Що остаточно перемагає у Радченку: тілесне чи духовне?

Виконайте тестові завдання

1. З якою метою Степан Радченко направлявся до Києва:

- а) щоб оглянути місто;
- б) розпочати власну комерційну справу;
- в) вступати до інституту.

2. З наближенням міста Степан відчував:

- а) радість та піднесення;
- б) на душі стало тихо і мертво;
- в) хлопця переповнювали сподівання на краще життя.

3. Де поселив крамар Степана:

- а) у власній вітальні;
- б) у столярній майстерні поруч із коровами;
- в) у сусідньому помешканні.

4. Про що йшлося в першому оповіданні Стефана Радченка:

- а) про історичне минуле Києва;
- б) про кохання до Надійки;
- в) про стару пощерблену бритву.

5. Як склалися подальші стосунки Степана з Надійкою:

- а) Степан почував до Надійки відразу, бо ж вона була від села, що зблякло в ньому;
- б) хлопець палко покохав Надійку;
- в) молодята планували поселитися разом.

6. Пішовши з помешкання Гнідих після бійки з Максимом, Степан почував:

- а) схвильованість від втрати товариша;
 - б) докори сумління перед господарем дому;
 - в) турбувався за власний добробут.
7. Яка причина остаточної зміни житла Степаном:
- а) товариш Борис запропонував Степанові своє помешкання, переїжджаючи до іншого;
 - б) сім'я Гнідих вигнала Степана;
 - в) хлопцеві запропонували гуртожиток.
8. Чи продовжував Степан навчання:
- а) так, і навчався і надалі дуже сумлінно;
 - б) ні, але планував обов'язково почати відвідування лекцій;
 - в) хлопець вирішив, що інститут йому не потрібний, а Степан Радченко гарний і без диплома.
9. Де побачив Степан Максима, сина Гнідих:
- а) у театрі;
 - б) у бібліотеці;
 - в) у пивному закладі з сумнівною репутацією.
10. Охарактеризуйте матеріальний стан хлопця на той час:
- а) Степан був повністю забезпечений, тому що отримав гонорари від журналів, де надрукували його оповідання, а також мав платню за лекції;
 - б) проблема грошей набувала дедалі загрозливіших форм, тому що всі заробітки йшли на пригощання Зоськи, нової знайомої Степана;
 - в) матеріальної скрути хлопець не відчував.
11. За що сподобався Степан молодим літераторам:
- а) за винахідливість;
 - б) за гостроту думок;
 - в) за те, що не справляв враження людини сильною.
12. Степана Радченка призначили на посаду секретаря журналу:
- а) бо він сам цього прагнув;
 - б) мав неперевершений літературний хист;
 - в) бо новий кандидат не зробив ще нікому жодного зла й тримався з усіма лагідно, подаючи кожному надію на себе впливати.

Домашнє завдання

1. Конспект
2. Виконати тести і надіслати відповіді

**Шановні студенти, прошу Вас додатися до мого акаунту maryporazova@gmail.com на платформу <https://classroom.google.com>
Код курсу: **aaubvgt****

УВАГА!!!

ФОТО КОНСПЕКТІВ ЗАВАНТАЖУВАТИ У CLASSROOM

УРОК: 10

ДАТА: 27. 01.2023

ГРУПА: 35

Тема: Трагічна творча доля **Остапа Вишні**. Письменник і його час у гуморесці «Моя автобіографія».

Справжнє ім'я - Павло Михайлович Губенко.

Народився на хуторі Чечва, що на Полтавщині, помер у м. Києві.

Письменник-гуморист, засновник жанру усмішка в українській літературі.

Найвідоміші твори: збірки “Вишневі усмішки”, “Українізуємось”, “Мисливські усмішки”, гумореска “Моя автобіографія”.

Гумореска Моя автобіографія (1927)

Літературний рід: епос

Жанр: гумореска

Тема: розповідь про батьків, навчання й формування спогляду письменника.

Головна ідея: у гумористичній формі висвітили фактори, які впливають на формування митця.

Корпорація: гумореска складається з трьох розділів у вступному еподі-розділі йдеться про народження Остапа Вишні, його батьків і витівки дитинства у другому і третьому розділі з тим самим, що і в першому, відтінком добродушного сміху розповідається про навчання й формування світогляду майбутнього майстра слова.

Літературознавці про твір. З перших рядків твору вражає іронія й не підборна щирість, безпосередність оповіді про самого себе. Ось з яким витонченим гумором, але з неприхованою любов'ю він пише про своїх батьків: “А взагалі батьки були нічого собі люди. Підходящі. За двадцять чотири роки спільного їхнього життя, як тобі казали, послали їм Господь усього тільки сімнадцятеро дітей, бо вони молились Милосердному”. У такому ж іронічному дусі розмірковує автор над важливими в житті кожного митця моментами: що впливало на його світогляд, які були перші вчителі, як виховували батьки, як формувалася його “класова свідомість”, яку освіту вдалося здобути.

На своє попереднє життя він оглядається з позиції теперішнього досвіду --- відомого гумориста, популярного й авторитетного серед читаної публіки й своїх колег. До того ж обмежує себе лише 1921 р., який був своєрідним письменницьким стартом для нього, -- “почав працювати в газеті “Вісті” перекладачем”, спробував писати фейлетони, вибрав псевдонім.

Звернімо увагу: нічого такого особливого в житті автора ніби й не відбувалося, але його автобіографія читається з неослабним інтересом. Чому? Цей текст присвячує не подіями, а гумором і особливістю вислову. У цьому переконуємося в кожному абзаці. Ось як автор згадує свій вступ до військово-фельдшерської школи: “Поїхали ми до Києва. У Києві я роззявив рота на вокзалі і так ішов з вокзалу через весь Київ аж до Святої Лаври, де ми з матір'ю зупинились. Поприкладався до всіх мощей, до всіх чудотворних ікон, до всіх миротворчих голів і іспити склав”. Перед очима повстає досить колоритна картина: сама подія, ради якої вона описана мовби десь на другому плані, мовби нічого й не важить.

Життя письменника воскресає тут у всі наготі тодішніх буттєвих реалій просто селянського побуту. Хай там як , але Остап Вишня оглядається на своє минуле з незмінним гумором. Уважніше описує людей, котрі з малку були поруч із ним, майстерно вилітає, відчуття приступності в минулому часі. Після прочитання такої автобіографії хочеться неодмінно поцікавитися і творами автора.

Домашнє завдання

1. Конспект біографії письменника
2. Конспект лекції

Шановні студенти, прошу Вас додатися до мого акаунту

maryporazova@gmail.com на платформу <https://classroom.google.com>

Код курсу: aaubvgt

УВАГА!!!

ФОТО КОНСПЕКТІВ ЗАВАНТАЖУВАТИ У CLASSROOM